FIL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum 20 ta' Diċembru 2022

Appell numru 217/2022

Il-Pulizija
vs.
Joseph AGIUS

Il-Qorti rat is-segwenti:

A. L-IMPUTAZZJONIJIET

1. Dan huwa appell minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar l-20 ta' April 2022 fil-konfront ta' Joseph AGIUS (detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 938850M) li ġie mixli talli fit-12 ta' Novembru 2020 għall-ħabta tal-10.30hrs u fi ġranet u ħinijiet ta' qabel waqt li kien qiegħed ġewwa Smart City, limiti tal-Kalkara u fil-gżejjer Maltin, ma ssodisfax il-kundizzjonijiet fil-proġett tal-Gvern għar-riċerka fuq seba' speċi tal-għasafar fil-ħarifa tal-2020 maħruġa mit-Taqsima tar-Regolamentazzjoni għall-Għasafar Selvaġġi skont Avviż Legali numru 399 tal-2020 u kull liġi oħra ċjoe: bħala persuna liċenzjata u awtorizzata sabiex tipparteċipa fil-proġett ta' riċerka għas-seba' speċi tal-għasafar tal-għana, għamel użu minn mansab li ma ġiex reġistrat f'ismu għas-sena 2020 fl-istadju tal-applikazzjoni, bi ksur tal-kundizzjoni numru 8 tal-Liċenzja Speċjali hekk kif mitlub minn Regolament 7(d) tal-Avviż Legali 399 tal-2020.

B. IS-SENTENZA APPELLATA

2. Permezz tas-sentenza aktar 'il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta), wara li rat ir-regolament 7(d), 8 u 9 tal-Avviż Legali 399 tas-sena 2020, sabet lill-imputat appellant ħati tal-imputazzjonijiet dedotti fil-konfront tiegħu u konsegwentement ikkundannatu għal piena ta' multa ta' ħames mitt euro (€500). In oltre, fit-termini tar-regolament 27 tal-Avviż Legali 79 tas-sena 2006 u r-regolament 8 tal-Avviż Legali 399 tas-sena 2020, ordnat ukoll is-sospensjoni ta' kull liċenzja jew permess relevanti maħruġ taħt ir-regolamenti tal-2006 dwar il-Konservazzjoni tal-Għasafar Selvaġġi u taħt it-Taqsima XV tal-Kodiċi tal-Liġijiet tal-Pulizija għall-perjodu ta' sentejn mid-data ta' din is-sentenza.

C. L-APPELL INTERPOST

3. Illi Joseph AGIUS appella minn din is-sentenza fejn talab lil din il-Qorti sabiex joġgħobha tħassar u tirrevoka s-sentenza appellata fejn sabet lill-appellant ħati tal-imputazzjonijiet dedotti kontra tiegħu u minflok tiddikjarah mhux ħati tagħhom u konsegwentement tilliberah minn kull imputazzjoni ħtija u piena jew alternattivament sabiex tvarjaha in kwantu biss għal piena inflitta u dan billi tinfliġġi piena aktar ekwa u ġusta għal dan il-każ u dan wara li stqarr is-segwenti (in suċċint):

(i) Illi huwa ċar u evidenti illi l-appellant qatt ma seta jinstab ħati tal-imputazzjonijiet dedotti kontra tiegħu u dan peress illi jirriżulta ċar u manifest illi huwa qatt ma kellu l-intenzjoni li jwettaq reat u ċjoe' illi jonsob fuq mansab mhux irreġistrat. Illi għalhekk bħala fatt jirriżulta li huwa kien qiegħed jonsob minn mansab li ma kienx irreġistrat, dan ġara unikament peress li meta huwa mar sabiex jirreġistra dan is-sit, snin qabel, kien hemm xi tip ta' nuqqas ta' ftehim billi ad insaputa tiegħu u bi żball, il-mansab ġie reġistrat fuq sit li huwa proprjeta' ta' terzi ma liema l-appellant la għandu u anqas qatt ma kellu konnessjoni. Fil-fatt l-appellant induna bl-iżball meta saret l-ispezzjoni mill-Pulizija u fil-fatt fil-mori ta' dawn il-proċeduri stess u qabel ma ġiet deċiża l-kawża mill-ewwel Qorti, huwa informa lil WBRU illi kien hemm dan l-iżball fir-reġistrazzjoni u filfatt saret ir-rettifika illi l-mansab ġie rreġistrat fuq il-proprjeta' tiegħu. Minn imkien ma rriżulta li l-appellant kellu l-intenzjoni li jwettaq dan ir-reat anzi mill-provi jirriżulta ċar li kollox kien

frott ta' żball. Fl-assenza tal-element formali tar-reat ma jistax ikun hemm responsabbilita' penali.

(ii) Il-piena imposta mill-Qorti tal-Maġistrati kienet gravuża wisq tenut kont taċ-ċirkostanzi tal-każ.

D. IL-PARTI ĠENERALI

4. Illi din il-Qorti hija Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Manġistrati u ma tbiddilx l-apprezzament tal-provi magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati meta dik il-Qorti tkun legalment u raġonevolment korretta fl-apprezzament li hija kienet għamlet. Fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Emanuel ZAMMIT** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri)[1] intqal:

> kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l- ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni

---

[1] Tal-21 t'April 2005. Ara wkoll Ara, fost ohrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u r-**Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina** 24 ta' April 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan** et, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

Fil-kawża **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa** ġie mistqarr li:

> Kif gie ritenut diversi drabi, hawn qieghdin fil-kamp ta' l- apprezzament tal-fatti, apprezzament li l-ligi tirrizerva fl- ewwel lok lill-gurati fil-kors tal-guri, u li din il-Qorti ma tiddisturbahx, anke jekk ma tkunx necessarjament taqbel mija fil-mija mieghu, jekk il-gurati setghu legittimament u ragonevolment jaslu ghall-verdett li jkunu waslu ghalih. Jigifieri l-funzjoni ta' din il-Qorti ma tirrizolvix ruhha f'ezercizzju ta' x'konkluzjoni kienet tasal ghaliha hi kieku kellha tevalwa l-provi migbura fi prim'istanza, imma li tara jekk il-verdett milhuq mill-gurija li tkun giet "properly directed", u nkwadrat fil-provi prodotti, setax jigi ragonevolment u legittimament milhuq minnhom. Jekk il-verdett taghhom huwa regolari f'dan is-sens, din il-Qorti ma tiddisturbahx (ara per ezempju Ir-Repubblika ta' Malta v. Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina decizi minn din il-Qorti fl-24 ta' April 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Lawrence Asciak sive Axiak deciza minn din il-Qorti fit-23 ta' Jannar 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Mustafa Ali Larbed deciza minn din il-Qorti fil-5 ta' Lulju 2002, ir-Repubblika ta' Malta v. Thomas sive Tommy Baldacchino deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Marzu 2000, u r-Repubblika ta' Malta v. Ivan Gatt deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Dicembru 1994).

valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni.

5. Anke jekk din il-Qorti tistħarreġ ix-xiehda li tkun tressqet quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, ir-rwol ta' din il-Qorti jibqa' dak ta' reviżjoni tad-deċiżjoni mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati. Fil-kors ordinarju tal-funzjoni tagħha, ma ssirx Qorti ta' ritrattazzjoni, u ma terġax tisma' l-każ u tiddeċiedi l-każ mill-ġdid. Id-deċiżjoni jekk l-imputat ikunx ħati jew le teħodha l-Qorti tal-Maġistrati, li għandha d-dover li tanalizza l-provi u l-argumenti legali kollha u tasal għall-konklużjonijiet tagħha.[2]

6. Din il-Qorti, b'hekk tirrevedi s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati billi tara jekk u safejn, bis-saħħa tal-provi li jkunu ġew miġjuba mill-partijiet u tal-argumenti legali dibattuti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, setgħetx dik il-Qorti legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni milħuqa minnha fis-sentenza tagħha. Biex tagħmel dan ix-xogħol ta' reviżjoni din il-Qorti, tkun trid tifli l-provi u l-argumenti miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati u tara jekk, u safejn, b'dawk il-provi li kellha quddiemha, il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx tasal għall-konklużjonijiet tagħha kif jidhru fis-sentenza b'mod tajjeb u skont il-Liġi.

7. Jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom skont il-provi u l-argumenti legali li kellha quddiemha, anke jekk dik ma kienetx l-unika konklużjoni li dik il-Qorti setgħet tasal għaliha, allura din il-Qorti ma tibdilx il-konklużjonijiet milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li jekk il-Qorti tal-Maġistrati tkun għamlet xogħolha tajjeb, din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdlilha s-sentenza tagħha, jekk mhux għax ikun hemm raġuni valida. Il-fatt biss li l-appellant ma jkunx jaqbel mal-konklużjonijiet tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mhux biżżejjed biex din il-Qorti tibdel is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati.

8. Jekk mill-banda l-oħra din il-Qorti tara li, mill-provi li nġiebu jew mill-argumenti legali imresqin quddiemha, l-Qorti tal-Maġistrati tkun żbaljat fl-apprezzament tal-provi jew fl-interpretazzjoni tal-argumenti legali imresqin quddiemha, b'mod li allura din il-Qorti tqis ma jkunx sigur u sodisfaċenti li tistrieħ fuq dawk il-konklużjonijiet, allura din il-Qorti imbagħad għandha s-setgħa u d-dmir li tibdel dik is-sentenza

[2] u dan sakemm ma jkunx hemm raġunijiet eċċezzjonali entro l-parametri ta' dak li jipprovdi l-artikolu 428(3)(5) tal-Kodiċi Kriminali li din il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi hi l-meritu tal-kawża.

mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati, jew dawk il-partijiet minnha li jirriżultaw li jkunu żbaljati jew li ma jirriflettux il-Liġi.[3]

9. Dawn il-provi pero jridu qabel xejn ikunu jirrispettaw ir-regoli tal-evidenza fi proċedimenti penali. L-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali jgħid li għal dak li jirrigwarda xhieda ta' eta' minuri, xhieda tal-imputat kif ukoll ix-xhieda ta' persuni li huma klassifikati taħt l-artikolu 636 tal-Kodiċi Kriminali, fosthom persuni li jkollhom interess fil-kwistjoni li fuqha tkun meħtieġa x-xhieda tagħhom, jew fir-riżultat tal-kawża:

> id-deċiżjoni (dwar il-kredibbilta tagħhom) titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xiehda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal-każ.

10. Imbagħad l-artikolu 638 tal-Kodiċi Kriminali jagħmilha ċara li huwa fid-dover tal-Prosekuzzjoni li ġġib il-provi kollha u l-aħjar prova possibbli sabiex il-grad tal-prova tal-Prosekuzzjoni jintlaħaq b'suċċess. Jekk dawk il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, il-Qorti xorta waħda tista' tasal sal-grad ta' prova rikjest fi proċedimenti kriminali, jekk dak ix-xhud ikun ġie emnut; u dan peress li f'din l-eventwalita, din ix-xiehda ssir biżżejjed biex tagħmel prova sħiħa u kompluta minn kollox, daqs kemm kieku l-fatt ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar. Fil-fatt l-artikolu 638(2) tal-Kodiċi Kriminali jgħid li xhud wieħed waħdu, jekk emnut, huwa suffiċjenti sabiex fuq ix-xiehda tiegħu il-Qorti tkun tista' ssib ħtija. Dan il-prinċipju ġie kkonfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati kellhom quddiemhom fil-passat.[4] Jiġifieri huwa legalment korrett u

---

[3] Ara wkoll, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Rida Salem Suleiman Shoaib**, 15 ta' Jannar 2009; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Paul Hili**, 19 ta' Gunju 2008; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Etienne Carter**, 14 ta' Dicembru 2004; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u **Ir-Repubblika ta' Malta vs Eleno sive Lino Bezzina,** 24 ta' April 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak,** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**, 5 ta' Lulju 2002; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et**, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

[4] Ara fost oħrajn l-appelli kriminali sede inferjuri fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Bonavia** ppreseduta mill-imħallef Joseph Galea Debono u datata s-6 ta' Novembru 2002; **Il-Pulizija vs Antoine Cutajar** ippreseduta mill-Imħallef Patrick Vella u deċiża fis-16 ta' Marzu 2001; **Il-Pulizija vs Carmel Spiteri** ippreseduta mill-Imħallef David Scicluna u deċiża fid-9 ta' Novembru 2011; Ara wkoll **Ir-Repubblika ta' Malta vs Martin Dimech** deċiża mill-Qorti tal-Appell Sede Superjuri u ppreseduta mill-Imħallfin Joseph Filletti, David Scicluna u Joseph R. Micallef u datata 24 ta' Settembru 2004.

permissibbli Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tasal li ssib ħtija f'persuna akkużata fuq ix-xiehda ta' xhud wieħed biss.

11. In oltre kif gie ritenut mil-Qorti fl-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Thorne:**[5]

> mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghall-liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l- Qorti, f' kaz ta' konflitt fil-provi, trid tevalwa l-provi skond il-kriterji enuncjati fl-artikolu 637 tal-Kodici Kriminali w tasal ghall-konkluzzjoni dwar lil min trid temmen u f' hix ser temmnu jew ma temmnux'.

12. F'dan il-kuntest, allura, l-akbar sfida li jkollhom il-Qrati fil-każijiet li jisimgħu hija li jiskopru l-verita storika; u dan peress li l-evidenza li tinġieb quddiemhom - kemm dik diretta, kif ukoll dik indiretta - mhux dejjem neċessarjament twassal għall-dik il-verita'. Xhud jista' jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jgħid, kif ukoll fil-gideb li jista' jkun qiegħed jgħid. U huwa għalhekk li jeżisti wkoll ir-reat ta' sperġur. Il-Qrati ma għandhomx is-setgħa li jaqraw l-imħuħ tan-nies. Il-Qrati jippruvaw jifhmu xi jkollhom f'moħħhom, f'qalbhom u fil-kuxjenza tagħhom in-nies li jidhru quddiemhom biss mill-kliem li jgħidu u mill-egħmil tagħhom. Il-Qrati jridu jistrieħu biss fuq il-provi li jkunu nġiebu quddiemhom – ċjoe l-evidenza diretta jew l-evidenza indiretta.

13. Mill-banda l-oħra biex persuna tiġi misjuba ħatja, il-Liġi kriminali **<u>ma teħtieġx</u>** li din tkun stabbilita b'ċertezza assoluta. Il-Liġi tal-proċedura Maltija hija imnisla mis-sistema Ingliża fejn huwa meħtieġ li biex Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tkun tista' ssib ħtija f'akkużat, il-Prosekuzzjoni tkun trid irnexxielha tipprova l-każ tagħha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni in bażi għall-provi imresqa minnha. Jekk id-Difiża tipprova l-punt tagħha fuq bażi ta' probabbilita, jew tislet argument, inkluż mill-provi tal-Prosekuzzjoni stess, u jirnexxielha ddaħħal dubju dettat mir-raġuni, allura l-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-akkużat.

14. Il-Qorti tkun tista' tasal għal din il-konklużjoni biss wara li tkun għarblet il-provi ammissibbli kollha li jkunu tressqu quddiemha, jiġifieri kemm l-evidenza ordinarja kif ukoll dik esperta, kemm dik diretta u kif ukoll dik indiretta. Fl-aħħar mill-aħħar dik il-Qorti trid tkun żgura moralment, sure fis-sistema Legali Ingliż,[6] li l-każ seħħ skont kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni lil hinn minn kull dubju dettat

---

[5] Deċiza fid-9 ta' Lulju 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri ippreseduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono.
[6] **R v Majid**, 2009, EWCA Crim 2563, CA at 2

mir-raġuni. Dan huwa l-ogħla livell ta' prova li l-Liġi teħtieġ biex tinstab ħtija; livell li huwa anqas miċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa ogħla mill-bilanċ tal-probabbilitajiet.

15. Fil-każ Ingliż **Majid**,[7] Lord Moses stqarr hekk:

> Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty.

16. Inoltre, fil-ktieb tagħhom **The Modern Law on Evidence**, Adrian Keane u Paul McKeown[8] jgħidu s-segwenti:

> In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being "sure", in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

17. Meta jiġi biex ifisser dan il-grad ta' prova fi proċedimenti kriminali, l-Imħallef William Harding kien xi drabi jirreferi għal dal-kunċett bħala l-prinċipju **tas-sikurezza**. Hekk per eżempju fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Peralta** deċiża mill-Qorti Kriminali nhar il-25 t'April 1957 dik il-Qorti kienet qalet li f'dak il-każ, in bażi għall-provi miġjuba quddiemha hija setgħet tasal **b'sikurezza** għall-konklużjoni fir-rigward tal-istat tal-imputat, liema stat fattwali kellu jiġi pruvat in bażi għal suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. B'hekk dik il-Qorti ġja fl-1957 kienet irrikonoxxiet l-ekwivalenza bejn l-istat mentali ta' sikurezza mas-suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni, kif ukoll illum rifless fil-ġurisprudenza l-aktar reċenti fl-Ingilterra u Wales.

18. U huwa biss meta jkun hemm **id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, ċjoe d-dubju li jibqa' jippersisti wara li jsir stħarriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diliġenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imresqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża** li mbagħad, jekk jibqa' jippersisti dan id-dubju, jkun jista' jingħad li dak il-livell ta' sikurezza, ossija suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat

[7] ibid.
[8] Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

mir-raġuni ma jkunx intlaħaq; u li allura bħala konsegwenza, il-Qorti ma tkunx tista' tiddikkjara lill-ħati tal-akkużi miġjuba kontrih.

19. Meta l-partijiet fi proċeduri penali, jagħżlu li jresqu prova, huma jridu jissodisfaw il-best evidence rule, ċjoe jridu jresqu l-aħjar prova li tkun tista' tiġi preżentata fil-każ konkret. Fis-sentenza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Spiteri** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali, ġie ritenut is-segwenti:

> Huwa principju fondamentali fil-process kriminali li l-ligi tesigi li kull min jrid jipprova xi haga, ghandu jressaq l-ahjar prova, u dan jista' biss jaqa' fuq prova sekondarja kemm il-darba din l-ewwel jew l-ahjar prova mhiex disponibbli. Hu veru wkoll, izda, li min ghandu jiggudika jista', skond il-ligi, u minkejja dan il-principju fondamentali appena msemmi, joqghod fuq ix-xhieda anke ta' persuna wahda jekk b'dak li tghid din il-persuna, jikkonvinci lill-gudikant sal-grad tal-konvinciment morali mill-htija tal-persuna akkuzata.

20. Illi l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi tal-provi primarjament f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati tkun fl-aħjar qagħda tqis il-provi kollha għax, normalment, tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Hija tkun setgħet tara u tisma' lix-xiehda jixhdu quddiemha - ħaġa li din il-Qorti ma kellhiex l-opportunita li tagħmel. U għalhekk huwa għaqli li l-Liġi tħalli prinċipalment dan l-eżerċizzju ta' analiżi u apprezzament tax-xiehda tax-xhieda f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati; liema eżerċizzju huwa importanzi ħafna u li din il-Qorti ttih il-piż li jixraqlu, in kwantu ma jistax jiġi disturbat kif ġieb u laħaq.

21. Anke fejn il-Qorti tal-Maġistrati, għal xi raġuni jew oħra, ma tkunx semgħet ix-xhieda kollha hi stess, xorta waħda l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi u deċiżjoni dwar il-fatti f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Il-Qorti tal-appell xorta tibqa' Qorti tat-tieni grad, biex, fil-każijiet appellati tara jekk u safejn il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet milħuqa minnha in bażi għall-dawk il-provi u l-argumenti legali miġjuba quddiemha. Biss, kif intqal, din il-Qorti ma taqbadx u tibdel id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u laħaq, u dan għar-raġuni miġjuba fil-kawża **Il-Pulizija vs Lorenzo Baldacchino** deċiża mill-Qorti Kriminali bħala Qorti tal-Appell deċiża nhar it-30 ta' Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti:

> Ma hemmx bżonn jinghad li l-komportament tax-xhud (demeanour) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara Powell, On Evidence, p. 505), u kien, ghalhekk, li inghad mill-Qrati Ingliżi segwiti anki mill-Qrati taghna, illi "great weight should be attached to the finding of fact at which the judge of first instance has arrived" (idem,

p. 700), appuntu ghaliex "he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination".

22. In definittiva, kif intqal minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza **Il-Pulizija vs. Vincent Calleja** deċiża nhar is-7 ta' Marzu 2002 din il-Qorti, bħala Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati ma terġax tagħmel ġudizzju ġdid fuq il-każ f'dak li għandu x'jaqsam mal-valutazzjoni u evalwazzjoni tal-fatti tal-każ, iżda tillimita biss ruħha biex tara jekk id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kienetx "unsafe and unsatisfactory" fuq il-bażi tar-riżultanzi li jkollha quddiemha dik il-Qorti. B'hekk din il-Qorti ma tistax tissostitwixxi d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati sakemm id-deċiżjoni ta' dik il-Qorti ma tkunx "unsafe and unsatisfactory". Jiġifieri jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legittimament u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom fuq il-bażi tal-provi u tal-argumenti legali li kellha quddiemha, allura din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdel il-konklużjonijiet ta' dik il-Qorti – anke jekk il-Qorti tal-Appell Kriminali setgħet kienet tasal għal konklużjoni differenti minn dik milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati.

E. II- IL-KONSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

23. Illi nhar it-12 ta' Novembru 2020 għall-ħabta tal-għaxra u nofs ta' filgħodu, membri volontarji tal-CABS kienu qiegħdin josservaw sit fl-inħawi ta' Smart City, limiti tal-Kalkara u semgħu ħsejjes ta' 'bird callers' kif ukoll osservaw it-tqegħid ta' xbieki, l-użu ta' 'caged finches' u attivita' oħra, kollox indikattiv tal-fatt li hemmhekk kien qiegħed isir insib illegali hemmhekk. Il-membri tal-CABS għamlu l-verifiki tagħhom mal-WBRU u dawn irraportaw lura li dak is-sit partikolari ma kienx hekk irreġistrat skont il-Liġi bħala wieħed li kien awtorizzat sabiex minnu jsir l-insib skont il-liċenzja maħruġa taħt l-A.L. 399 tal-2020.

24. Illi kien għalhekk li dawn il-membri tal-CABS ġibdu xi filmati li fihom intlemħu żewġ persuni, wieħed minnhom iktar tard identifikat bħala l-imputat qua l-appellant Joseph AGIUS. Fuq il-post kien hemm ukoll xi uffiċjali tal-Pulizija li madanakollu lil tal-CABS qalulhom li l-informazzjoni li kellhom huma kien li dak il-mansab kien irreġistrat skont il-Liġi. Sussegwentement, irriżulta li tassew dak il-mansab bil-GPS location co-ordinates 35▫53'21.01''N 14▫32'39.11''E ma kienx irreġistrat u li l-'co-ordinates' tas-sit fejn kien

jinsab il-mansab li l-appellant irreġistra mal-awtoritajiet kienu jaqraw differenti għad li fl-istess akwati. Biex b'hekk inħarġu l-imputazzjonijiet hekk imsemmija kontra l-appellant AGIUS.

Ikkunsidrat

25. Illi l-imputazzjonijiet miġjuba kontra l-appellant AGIUS huma msejsa fuq dak li jipprovdi l-Avviż Legali 399 tas-sena 2020, Regolamenti tal-2020 dwar il-Konservazzjoni tal-Għasafar Selvaġġi (Qafas Li jippermetti Deroga għal Riċerka fuq Seba' Speċi tal-Għasafar tal-Għana sabiex tiġi Stabbilita' l-Popolazzjoni ta' Referenza ta' Malta), senjatament:

> 7. Kull liċenza speċjali maħruġa skont dawn ir-regolamenti għandha:
>
> (d) tispeċifika li l-attività ta' riċerka tista' ssir biss f'dawk is-siti li huma approvati għal dak il-għan mit-Taqsima tar-Regolamentazzjoni għall-Għasafar Selvaġġi;
>
> 9. Kull persuna li tonqos milli tosserva xi dispożizzjoni ta' dawn ir-regolamenti jew tal-kontenut tal-liċenza speċjali, jew tonqos milli tikkonforma ruħha ma' xi ordni mogħtija leġittimament skont xi dispożizzjoni ta' dawn ir-regolamenti, jew xi waħda mill-kundizzjonijiet tal-liċenza speċjali għall-ispeċi relevanti tkun ħatja ta'reat u għandha teħel, meta tinsab ħatja, il-pieni stabbiliti bir-regolament 27 tar-Regolamenti dwar l-Għasafar Selvaġġi:
>
> Iżda, sakemm mhux speċifikat xort'oħra f'dawn ir-regolamenti, meta r-reat huwa wieħed regolat fl-ambitu tar-regolament 27A tar-Regolamenti dwar l-Għasafar Selvaġġi, tali reat għandu jkun suġġett għall-proċeduri hemm imsemmija u għall-penali msemmija fl-Iskeda VIII tar-Regolamenti dwar l-Għasafar Selvaġġi.

26. Ir-reat jitqies integrat meta l-persuna li tkun ingħatat liċenzja speċjali maħruġa ai termini tar-regolament numru 5 tal-Avviż Legali 399 tal-2020 tkun naqset milli tosserva xi waħda minn dawk il-kundizzjonijiet elenkati fir-regolament numru 7 tal-istess. Waħda minn dawn hija l-kundizzjoni li l-insib permess isir biss minn dak il-mansab li jkun irreġistrat mal-awtoritajiet bil-'co-ordinates' preċiżi li jindikaw is-sit in kwistjoni. Din il-Qorti tislet ukoll li l-Liġi hija waħda ċara daqskemm riġida in kwantu ma tippermettix devjazzjoni lanqas ta' ftit metri mis-sit indikat lill-awtoritajiet mill-persuna li fuqha jkun irreġistrat dak il-mansab awtorizzat għall-insib taħt it-termini ta' din il-liċenzja speċjali. Biex b'hekk, il-Pulizija responsabbli mill-infurzar

ta’ dawn ir-regolamenti, għandha wkoll is-setgħa bil-Liġi li tniedi proċeduri kriminali kontra persuna li ma tkunx konformi mal-kundizzjonijiet tal-liċenzja hekk maħruġa skont ir-regolament 8 tal-Avviż Legali 399 tal-2020.

27. Il-ksur ta’ dawn ir-regolamenti li huma marbuta mal-kaċċa u l-insib, huwa kunsidrat li jaqa’ taħt dik il-kategorija ta’ reati li huma meqjusa ‘strict liability offences’. Fl-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Noel Grech** deċiż fl-24 ta’ Settembru 2009 ġie mistqarr :

> Illi hu minnu li mill-pussess biss tal-iskratac wiehed ma jistax jiddezumi li l-appellant necessarjament kien qed idur ghal kacca. Ovvjament ukoll li la ma kienx hemm arma involuta, zgur li mhux il-kaz li l-appellant jinstab hati ta’ pussess ta’ arma minghajr ma kienet fl-ghata taghha.
>
> Pero’ din il-Qorti ma taqbilx li ghax l-iskratac kienu fil-*luggage booth* tal-karozza, ma kienx hemm ksur tal-ligi. Din hi dik li tissejjah *“a technical offence”* u ma hemmx ghalfejn jirrizulta xi movent, intenzjoni specifika jew generika konnessa mal-kaccja *per se* jew ma xi tentattiv ta’ kacca. Is-semplici garr ta’ munizzjoni fil-perijodu projbit ikun jammonta ghall-ksur tal-ligi. Il-fatt li l-iskratax ma kienux ta’ perikolu ghal hadd, li ma kienux f’cintorin imma fil-kaxxa taghhom u li ma kienux f’ ghata huma konsiderazzjonijiet ghal kollox irrilevanti. Il-htiega tal-ghata ma tikkwalifikax il-“munizzjoni” imma biss l-“arma tan-nar”.[9]

28. **<u>Fil-każ ta’ ‘strict liability offences’ mhux meħtieġ li jiġi pruvat l-element formali tar-reat sabiex jiġi integrat ir-reat.</u>** Din il-Qorti ma tistax allura tqis l-argument tal-appellant li huwa ma kellux l-intenzjoni li jwettaq ir-reat bħala difiża tajba f’dawn it-tip ta’ każijiet. Il-fatt innifsu li persuna ma tkunx imxiet mal-kundizzjonijiet tal-liċenza bi ksur ta’ dawn ir-regolamenti huwa biżżejjed biex tissawwar ħtija. Il-Professur Sir Anthony Mamo[10] jgħallem li ‘strict liability offences’ huma eċċezzjoni għar-regola ‘actus non facit reum nisi mens sit rea’. Iżid hekk:

> Strict liability offences do not require proof of fault and provide for a defence of an honest and reasonable mistake of fact. It is generally considered

---

[9] Ara wkoll l-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Rodney Micallef** deċiż nhar is-6 t’April 2006 fejn il-Qorti tal-Appell Kriminali presjeduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono, meta kkommentat fuq ir-reat ta’ pussess t’għasfur protett skont ir-regolament 12(2) tal-Avviż Legali 146 tal-1993, li huwa l-predeċessur tar-reat previst fir-regolament 4(e)(f) tal-Avviż Legali 79 tal-2006, jgħid is-segwenti : -

> Li anki jekk din il-Qorti kellha taccetta l-ispjegazzjoni li ta l-appellant li hu kien irregistra l-ghasafar bi zball taht isem skorrett, dan dan xorta wahda ma jiskuzahx. Illi dan it-tip ta’ reat ma jirrikjedix xi intenzjoni specifika da parti tal-akkuzat. Ir-reat jikkonsisti fil-fatt li jkollok fil-pussess tieghek ghasafar skedati li ma jkunux debitament registrati mall-awtorita’, fatt li rrizulta f’din il-kawa bla ebda ombra ta’ dubju.

[10] <u>LL.B. I - First Year Criminal Law (Mamo Notes) Revamped by GħSL - Notes and Past Papers - Issuu</u> aċċess: 8 ta’ Novembru 2022

> justified to impose strict liability to protect public health, safety and **the environment**.[11] It may also be imposed for regulatory offences. The general principle is that strict liability may be imposed where a person is placed on notice to guard against the possibility of inadvertent contravention.
>
> .../...
>
> In determining whether an Act does create this more stringent prohibition, regard must be had to the object of the statute, the words used, the nature of the duty, the person upon whom it is imposed, the person by whom it would in ordinary cases be performed, and the person upon whom the penalty is imposed. **In general, where the words of a modern statute amount to an absolute prohibition of a certain act without any reference to the state of mind of the actor, 'mens rea' is not an essential ingredient of the offence; and in such a case any inquiry as to the intent which actuated the accused would be immaterial – except, perhaps, with a view to the mitigation of the punishment.[12]** (Blake-Odgers, op.cit. Vol I. 114). (page 73). [13]

29. F'dan il-każ, il-Leġislatur ried li jimponi regoli strinġenti sabiex jinfurza aħjar ċerti projibizzjonijiet u b'hekk il-formula adoperata mil-Liġi ma tippermettix deroga minn tali regoli. U huwa mit-test tal-Liġi stess li jemerġi kif is-sanzjoni hemmhekk ikkontemplata u r-reita' għall-ksur tal-istess tiskatta mal-mument illi jiġi ppruvat fattwalment kif ikun hekk sar dak il-ksur. U allura l-istat mentali tal-aġent tar-reat ma jkunx element essenzjali li jrid jiġi ppruvat hekk kif il-ksur innifsu jammonta għar-reat komplut u integrat.

30. Biss, il-kunċett ta' 'strict liability', a differenza ta' dak ta' 'absolute liability', jippermetti ċerti difiżi lill-akkużat. Hemm ġurisprudenza li tindika li fejn huwa possibbli li titqajjem difiża valida fil-kamp ta' "strict liability offences". F'dan ir-rigward fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Mark Azzopardi** deċiż mill- nhar is-26 ta' Ġunju 2019 fejn intqal hekk:

> Dan ifisser illi f'dawn il-kazijiet il-piz tal-prova issa ser iddur fuq il-persuna akkuzata b'dan ghalhekk illi jaqa' fuq spallitha sabiex tipprova, u dan sal-grad tal-probabbli, illi hija ghamlet dak kollu mehtieg sabiex tevita li jigi kommess ir-reat, u li allura ezercitat id-diligenza kollha mehtiega sabiex jigi zgurat li ma jkun hemm l-ebda vjolazzjoni ta' dritt.

---

[11] Enfasi ta' din il-Qorti.
[12] Enfasi ta' din il-Qorti.
[13] LL.B. I - First Year Criminal Law (Mamo Notes) Revamped by GħSL - Notes and Past Papers - Issuu aċċess 8 ta' Novembru 2022

31. Bl-istess mod, fil-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Salvu Briffa et** deċiż nhar il-31 ta' Jannar 2020, il-Qorti tal-Appell Kriminali ġie mistqarr li f'każijiet ta' 'strict liability':

> Dan ifisser illi f'dawn il-kazijiet il-piz tal-prova issa ser iddur fuq il-persuna akkuzata b'dan ghalhekk illi jaqa' fuq spallitha sabiex tipprova, u dan sal-grad tal-probabbli, illi hija ghamlet dak kollu mehtieg sabiex tevita li jigi kommess ir-reat, u li allura ezercitat id-diligenza kollha mehtiega sabiex jigi zgurat li ma jkun hemm l-ebda vjolazzjoni ta' dritt.
>
> Dan ifisser illi f'dawn il-vjolazzjonijiet tal-ligi ma hemmx il-htiega li jigi pprovat l-element intenzjonali, ghaliex hekk kif isehh l-element materjali jkun hemm l-infrazzjoni tal-ligi. L-appellant madanakollu li taht is-sorveljanza tieghu kien qed isir ix-xoghol ta' tindif ta' zona pubblika, seta' jressaq il-provi illi huwa ezercita d-diligenza kollha mehtiega sabiex jara illi l-infrazzjoni tal-ligi ma ssehhx.

32. Skont il-Professur Mamo[14] il-każijiet ta' 'strict liability' jammettu wkoll difiża fuq 'reasonable mistake of fact'. Iżda l-ġurisprudenza tgħallem ukoll li mhux kull 'żball' jew 'mistake of fact' huwa aċċettat bħala difiża biex wieħed jeħles mir-responsabilita' kriminali dwar ksur ta' xi liġi. Dan l-iżball irid ikun wieħed **essenzjali** jiġifieri li jolqot wieħed mill-elementi essenzjali tar-reat u jrid ikun ukoll **inevitabbli** tant li anki jkk huwa juża' d-diliġenza u l-prudenza kollha meħtieġa, xorta waħda kien jaqa' f'dan l-istess żball. Huwa biss jekk l-akkużat jirnexxilu jipprova dawn iż-żewġ elementi li tiġi newtralizzata r-responsabilita' kriminali. Fl-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Hadrian Busietta** deċiż nhar it-28 ta' April 2010 intqal:

> ...Apparti li zball ta' fatt, biex jinnewtralizza r-responsabbilta` penali, irid ikun zball 'essenzjali' (jigifieri zball dwar xi wiehed mill-elementi mehtiega ghall-ezistenza tar-reat – f'dan il-kaz ma hemmx kontestazzjoni dwar l-essenzjalita` ta' l-izball), fil-kaz tar-reat kontemplat fl-Artikolu 3(1) in dizamina jrid ikun ukoll zball 'inevitabbli', cioe` li ma setax jigi evitat bl-uzu ta' attenzjoni normali.

33. Fl-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Rennie sive Nazzareno Agius** deċiż nhar il-11 ta' Lulju 2002, ġie mistqarr:

> Illi umbaghad dik il-parti tal-motivazzjoni tas-sentenza appellata fejn intqal li l-Libjan waqqa' lill-appellat fi zball, li ovvjament qed tirriferi ghal zball ta' fatt jew "mistake of fact", ukoll ma tidhirx accettabbli, ghaliex biex zball ta' fatt ikun skuzanti fil-kaz tad-dritt penali, hemm bzonn li mhux biss ikun zball ta' natura essenzjali, imma irid ikun "INEVITABBLI" (emfasi tal-Qorti). Jigifieri anki kieku l-appellat

[14] LL.B. I - First Year Criminal Law (Mamo Notes) Revamped by GħSL - Notes and Past Papers - Issuu aċċess 9 ta' Novembru 2022

veramment emmen li l-libjan kellu permess jew licenzja biex jahdem hawn Malta u mhux biss kellu passaport biex ikun Malta, dan it-twemmin zbaljat ma kienx wiehed inevitabbli. Ghaliex kif jghid l-istess Prof. Sir. Anthony Mamo (ibid. p. 98):-

"The mistake must be 'inevitable', that is, such that it could not be avoided by the exercise of reasonable care.

34. Issa, jirriżulta mhux ikkontestat kif dakinhar tat-12 ta' Novembru 2020, l-appellant inqabad jonsob minn mansab li ma kienx dak li rriżulta rreġistrat mal-awtoritajiet skont il-liċenzja li nħarġet f'ismu fl-1 ta' Settembru 2020. Huwa stess jixhed kif wara l-inċident ta' dakinhar tat-12 ta' Novembru 2020 kien mar il-MEPA sabiex jirrettifika l-iżball fil-'co-ordinates' hekk kif kienu rreġistrati mal-Wild Birds Regulation Unit, Taqsima tar-Regolamentazzjoni tal-Għasafar Selvaġġi. Dan pero fih innifsu juri li l-appellant kien inqabad fix-xibka tal-kunċett ta' "strict liability" fil-konfront tiegħu, fejn il-Liġi ħolqot preżunzjoni ta' ħtija fil-konfront tiegħu u li setgħet tiġi ribattuta minnu biss b'waħda mid-difiżi kif intqal iktar 'il fuq u ċjoe' jew bid-difiża fejn juri li huwa aġixxa b'diliġenza sabiex jevita l-għemil tar-reat jew inkella billi jinqeda bid-difiża ta' 'mistake of fact'.

35. L-appellant ittenta din id-difiża tal-iżball għaliex isostni li l-mansab minn fejn kien qiegħed jonsob kien mingħalih li ġie reġistrat kif imiss meta huwa kien mar Ta' Qali għal dan l-iskop; u li fi ftit kliem kien ġie mdaħħal f'dan l-iżball minn raġel, li pero baqgħa mhux magħruf min hu, li skont l-appellant kien offrielu li joħodlu ħsieb il-proċess ta' reġistrazzjoni u li iżda ħa żball fir-reġistrazzjoni tal-'co-ordinates' tal-mansab tiegħu. L-appellant isostni li dejjem opera taħt il-pretiża li kien qiegħed jonsob b'konformita' mal-Liġi. F'paġna 34 fix-xhieda tiegħu jgħid li kien sorpriż meta ġie nfurmat li l-mansab tiegħu ma kienx kopert bil-liċenzja lilu maħruġa:

Difiża: X'konnessjoni għandek mal-post fejn kien reġistrat fuqek? Fejn suppost li kont qed tonsob?
Xhud: Ma kontx naf bih. Xejn ma kont naf jiena dik biha. Kieku kont naf kont ngħidilhom, imma ma naf xejn, hux. Jien għalija domt seba' snin ituni l-permess fuqha. Meta ġie s-Surġent bqajt mibluh jiena. Għedtlu, 'Lanqas naf biha'. Għedtlu, 'Għax ma qalulix ħalli kont immur nibdilha nerġa?'

36. U fuq il-mod kif kien sar il-proċess tar-reġistrazzjoni l-appellant jgħid li kien ħa ħsieb ħaddieħor għaliex hu ma kienx jaf jaqra bl-Ingliż. Fpaġna 33 fix-xhieda tiegħu jgħid hekk:

Difiża: Iva, mort hemm, u x'għamilt meta mort hemm?

Xhud: Meta mort hemm, ersaqt, kien hemm wieħed bl-Ingliż, għedtlu, 'Jiena lanqas bil-Malti, bilkemm naf, aħseb u ara bl-Ingliż', u kien hemm uffiċjal ieħor, qalli 'Zepp' għedtlu, 'Mela tafni?' qalli, 'iva, nafek lilek jien'. Qalli, 'Anke naf fejn tonsob inti'. Qalli 'Ġibha 'l hawn il-pjanta'. Qalli, 'Int għandek hekk, għandek hekk, għandek hekk.' Għedtlu, 'Mela ġejt ħdejja inti?'
.../...

Difiża: Imma x'staqsiek speċifikament?
Xhud: ..bil-kamra, bil-mansab, bil-għalqa, b'kollox. Għedtlu, 'Int taf iżjed minni' u qabad il-pjanta, qallu, 'Ara, dan hawn għandu, din il-pjanta'. Qallu, 'Irreġistrahielu', u telaq, u rreġistrahieli hekk, u daqshekk kull ma sar'.

37. B'din ix-xiehda l-appellant qisu jrid jgħid li huwa ma għandux jiġi misjub ħati tar-reat kriminali minħabba li skontu kien mingħalih li kien qiegħed jaġixxi skont il-Liġi meta mar jirreġistra l-mansab tiegħu f'Ta' Qali iżda bħal donnu jrid jgħid ukoll li l-iżball sar da parte ta' din il-persuna mhix magħrufa – iżda li oħroġ il-għaġeb kienet donnha taf kollox fuqu. Bid-dovut rispett lejn l-appellant, l-imġieba tiegħu kellha tkun differenti minn hekk. Fil-fatt kif qal sewwa neputih Dominic Sciberras stess meta tela' jixhed f'paġna 38 fejn qal "In a way, għandhom raġun, teknikament". U fil-fatt dawn huma, kif intqal, "technical offences". Kif ukoll sewwa qal Dominic Sciberras, kien ikun iżjed għaqli għall-appellant li kieku kellem lil Dominic Sciberras qabel ma mar biex jirreġistra l-mansab tiegħu. Iżda kif qal Sciberras stess, l-appellant fuq din il-kwistjoni, a differenza ta' diversi affarijiet oħra, ma kienx kellem lilu. Iżda skont l-appellant huwa fada' f'idejn dan ir-raġel, li l-anqas huwa stess ma kien jaf min hu, minkejja li l-appellant stess stqarr li ma kienx jaf bl-ingliż.

38. U dan huwa punt importanti ħafna f'dawn il-każijiet. Il-Liġi tobbliga lil persuni bħall-appellant li meta jiġu biex jirreġistraw mansab, dawn iridu jużaw id-diliġenza meħtieġa biex jassikuraw ruħhom li huma jkunu qegħdin fis-sewwa mal-Liġi. Nies bħall-appellant ma jistgħux jafdaw persuni li ma jafux min huma biex jieħdulhom ħsieb il-proċess tal-applikazzjoni għar-reġistrazzjoni tal-mansab tagħhom b'dak il-mod meta hemm Liġi daqshekk stretta li tirrigola dan il-proċess, il-kundizzjonijiet li jkunu marbuta bihom u l-konsegwenzi serji kollha li hemm fil-każ li huma ma jimxux mal-kundizzjonijiet tal-liċenzi jew tal-Liġi.

39. Il-fatt li l-appellant ma kienx jaf jaqra u jikteb kien iżjed u iżjed jeħtieġ minnu attenzjoni li jqabbad lil xi ħadd li jkun jafu u li jkun jaf li jkun serju biżżejjed b'mod li ma jdaħlux f'bawxata. L-appellant kellu d-dmir li jifhem dak li jkun qiegħed isir matul il-proċess u fejn ma

jkunx qiegħed jifhem, jistaqsi lil min ikun qiegħed jipproċessalu l-karti kemm qabel kif ukoll wara li jkun sar il-proċess tar-reġistrazzjoni. L-appellant kien fid-dmir li jivverifika sewwasew jekk huwa kienx reġistrat kif suppost mill-bidu nett. U mhux jafda f'min ma jafx u jassumi li kollox ikun ben fatt. Din l-imġieba tal-appellant ma tistax titqies li hija difiża tajba fil-każ tal-appellant b'mod li xxejjen il-preżunzjoni ta' ħtija għal ksur tal-kundizzjonijiet tal-liċenzja speċjali ai termini ta-regolament numru 7 tal-Avviż Legali 399 tal-2020.

40. Wisq anqas jista' jattribwixxi t-tort lill-ħaddieħor. Kif jirriżulta mix-xhieda ta' Carl Cauchi in rappreżentanza tal-Wild Birds Regulation Unit, ir-reġistrazzjoni ssir skont il-'co-ordinates' li jkun tahom l-applikant; l-obbligu tal-verifika li d-dettalji huma korretti tistrieħ fuq l-applikant. Fejn l-appellant ma kienx jasal minħabba li forsi ma kienx bniedem ta' skola biżżejjed, huwa ried iqabbad lil xi ħadd tal-fiduċja tiegħu, u li fl-istess waqt ikun kapaċi u kompetenti biżżejjed biex jgħinu jsib il-koordinati preċiżi fejn kien jinsab il-mansab tiegħu. La jista' jitfagħha għal saqajha u l-anqas jafda lil min ma jafx biex jagħmillu dan.

41. U kemm dan l-iżball ma kienx inevitabbli huwa pruvat ukoll mill-fatt li wara li nqabad mill-Pulizija, l-appellant imbagħad ħa l-azzjoni meħtieġa biex ir-reġistrazzjoni tal-mansab issir fuq il-post it-tajjeb. Imma wara kulħadd għaref. Dan juri li dan l-iżball ma kienx inevitabbli; iżda għall-kuntrarju kien evitabbli, li kieku l-appellant uża iżjed sens komun, attenzjoni, prudenza u diliġenza, kif kien obbligat jagħmel sa mill-bidu nett minn qabel ma mar biex jirreġistra l-mansab tiegħu. B'hekk l-anqas tista' tirnexxi d-difiża tal-iżball tal-fatt, jew bl-ingliż, "mistake of fact".

42. Jibqa' għalhekk biss il-fatt ippruvat li l-appellant inqabad jonsob minn mansab li ma kienx reġistrat fuq ismu. Dan il-fatt waslu biex jitqies li aġixxa bi ksur tal-liċenzja speċjali li kienet maħruġa lilu. Dan il-fatt huwa l-ksur tal-Liġi li tiegħu ġie misjub ħati mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) fis-sentenza appellata. F'dan il-każ, din il-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment tasal għal deċiżjoni ta' ħtija kontra l-appellant.

Kunsiderazzjonijiet dwar il-Piena

43. In kwantu għall-piena inflitta mill-Qorti tal-Maġistrati, huwa prinċipju ormai stabbilt li f'materja ta' appell minn piena, sabiex Qorti

tal-Appell tibdel il-piena li tkun erogat l-ewwel Qorti, dan tagħmlu biss fl-eventwalita' li jirriżultalha li tali piena tkun żbaljata fil-prinċipju jew manifestament eċċessiva. Hekk ġie mistqarr mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri) fil-kawża fl-ismijiet **The Republic of Malta vs. Kandemir Meryem Nilgum and Kucuk Melek** deċiża nhar il-25 t'Awissu 2005 :

> It is clear that the first Court took into account all the mitigating as well as the aggravating circumstances of the case, and therefore the punishment awarded is neither wrong in principle nor manifestly excessive, even when taking into account the second and third grounds of appeal of appellant Melek. As is stated in Blackstone's Criminal Practice 2004 (supra):
>
> "The phrase 'wrong in principle or manifestly excessive' has traditionally been accepted as encapsulating the Court of Appeal's general approach. It conveys the idea that the Court of Appeal will not interfere merely because the Crown Court sentence is above that which their lordships as individuals would have imposed. The appellant must be able to show that the way he was dealt with was outside the broad range of penalties or other dispositions appropriate to the case. Thus in Nuttall (1908) 1 Cr App R 180, Channell J said, 'This court will...be reluctant to interfere with sentences which do not seem to it to be wrong in principle, though they may appear heavy to individual judges' (emphasis added). Similarly, in Gumbs (1926) 19 Cr App R 74, Lord Hewart CJ stated: '...that this court never interferes with the discretion of the court below merely on the ground that this court might have passed a somewhat different sentence; for this court to revise a sentence there must be some error in principle."
>
> Both Channell J in Nuttall and Lord Hewart CJ in Gumbs use the phrase 'wrong in principle'. In more recent cases too numerous to mention, the Court of Appeal has used (either additionally or alternatively to 'wrong in principle') words to the effect that the sentence was 'excessive' or 'manifestly excessive'. This does not, however, cast any doubt on Channell J's dictum that a sentence will not be reduced merely because it was on the severe side – an appeal will succeed only if the sentence was excessive in the sense of being outside the appropriate range for the offence and offender in question, as opposed to being merely more than the Court of Appeal itself would have passed." This is also the position that has been consistently taken by this Court, both in its superior as well as in its inferior jurisdiction.

50. Mill-banda l-oħra din il-Qorti trid tagħmel l-evalwazzjoni tagħha dwar jekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) applikatx piena li kienet manifestament eċċessiva meta wieħed jieħu kont ukoll tal- aspetti retributtivi u preventivi tas-sentenza emessa minnha. Kif intqal aktar il-fuq fl-appell Kandemir u li ġie wkoll imbagħad ribadit fl-appell superjuri **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Marco Zarb**, deċiża nhar il-15 ta' Diċembru 2005, din il-Qorti bħala Qorti ta' appell ma tiddisturbax is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-ewwel istanza sempliċiment għaliex kienet tippreskrivi piena li kienet għola minn dik li din il-Qorti kif komposta kienet kieku tagħti kieku kienet hi li qegħda teroga l-piena. Biex l-appell jirnexxi, kien meħtieġ li l- appellant juri li l-piena

mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati kienet toħroġ barra mill-parametri tal-piena jew miżuri applikabbli għall-każ. Din il-Qorti ma tinterferix ma pieni li ma jkunux jidhru li huma żbaljati fil-prinċipju, għalkemm ikunu jidhru li huma pieni ħorox għal xi Ġudikanti. Biex piena mogħtija minn Qorti tal-Ewwel Istanza tkun tista' tiġi mibdula jrid jiġi pruvat li kien hemm xi żball fil- prinċipju wara l-emanazzjoni ta' dik il-piena. Il-Qorti tal-Appell Kriminali fl-Ingilterra żviluppat ukoll il-kunċett ta' sindakabilita tal- piena tal-Qorti tal-Ewwel Istanza fil-każ li din tkun eċċessiva jew manifestament eċċessiva. Biss dan ma jfissirx li sempliċiment għax sentenza tkun tidher li hija fuq in-naħa aktar severa din tkun tissodisfa dan it-test tal-eċċessivita jew eċċessivita manifesta. Anzi dik il-Qorti ttenni li appell fuq tali piena jkun jista' jiġi milqugħ jekk jirriżulta li s-sentenza tkun barra l-parametri tal-piena li tkun applikabbli għall-offiża in kwistjoni u għaċ-ċirkostanzi tal-ħati.

51. U mhux għaliex tkun piena li tkun għola minn dik li kieku l-Qorti tal-Appell kienet teroga għall-każ in kwistjoni. Dawn il-prinċipji ġew ukoll imħadnin minn din il-Qorti, kolleġjalment komposta fis-**sentenza Ir-Repubbblika ta' Malta vs Carmen Butler et** deċiża nhar is-26 ta' Frar 2009 fejn ġie mistqarr ukoll is-segwenti:

> Fil-verita`, dawn il-principji huma rifless tal-principju l-iehor li meta jkun hemm sentenza li tigi appellata mill-hati, il-Qorti tal-Appell Kriminali, bhala regola, ma tiddisturbax il-piena erogata mill-ewwel qorti sakemm dik il-piena ma tkunx manifestament sproporzjonata jew sakemm ma jirrizultax li l-ewwel qorti tkun naqset milli taghti importanza lil xi aspett partikolari tal-kaz (u anke, possibilment, lil xi cirkostanza sussegwenti ghas-sentenza ta' l-ewwel qorti) li kien jincidi b'mod partikolari fuq il- piena. S'intendi, kif diga` nghad, "sentencing is an art rather than a science" u wiehed ma jistax jippretendi xi precizjoni matematika jew identita` perfetta fit-tqabbil tal- fatti ta' kaz ma' iehor jew tal-piena erogata f'kaz ma' dik erogata f'kaz iehor.

52. Il-ġurisprudenza prevalenti f'dan il-kuntest, tgħallem li meta Qorti tiġi biex teroga piena trid tieħu kont taċ-ċirkostanzi kollha li jsawru l-każ, jiġifieri dawk tal-vitmi, l-interessi tal-komunita kollha kemm hi, kif ukoll dawk tal-ħati. F'dan is-sens, kemm il- ġurisprudenza lokali kif ukoll dik Ingliża tistabbilixxi li fl-eżerċiżżju ta' reviżjoni imħolli lilha, il-Qorti tal-Appell Kriminali trid tistħarreġ appell fuq il-piena inflitta kemm billi tqis iċ-ċirkostanzi kollha prevalenti li l-Qorti tal-Ewwel Istanza setgħet kienet f'qagħda li tara, kif ukoll, skont kif imsemmi fis-sentenza Butler tqis anke, possibilment, lil xi ċirkostanza sussegwenti għas-sentenza ta' l-ewwel qorti.

53. Il-piena imposta f'dan il-każ kienet dik tal-multa ta' ħames mitt euro (€500) u s-sospensjoni ta' liċenzja għall-perjodu ta' sentejn mid-data tas-sentenza.

54. Il-ksur tar regolament 7 tal-Avviż Legali 399 tal-2020 huwa meqjus reat. Ir-regolament 9 ta' dan l-Avviż Legali jgħid hekk:

> 9.Kull persuna li tonqos milli tosserva xi dispożizzjoni ta' dawn ir-regolamenti jew tal-kontenut tal-liċenza speċjali, jew tonqos milli tikkonforma ruħha ma' xi ordni mogħtija leġittimament skont xi dispożizzjoni ta' dawn ir-regolamenti, jew xi waħda mill-kundizzjonijiet tal-liċenza speċjali għall-ispeċi relevanti tkun ħatja ta' reat u għandha teħel, meta tinsab ħatja, il-pieni stabbiliti bir-regolament 27 tar-Regolamenti dwar l-Għasafar Selvaġġi:

55. Ir-Regolament 27(2) tal-Avviż Legali 79 tal-2006 ossija l-Leġislazzjoni Sussidjarja 549.42 jippreskrivi l-pieni li ġejjin:

> (a) meta tinstab ħatja għall-ewwel darba, multa ta' mhux anqas minn ħames mitt euro (€500) iżda mhux iżjed minn ħamest elef euro (€5,000) u l-konfiska tal-corpus delicti
>
> Il-Qorti għandha wkoll tordna s-sospensjoni tal-liċenzja jew permess rilevanti maħruġa taħt dawn ir-regolamenti u taħt it-Taqsima XV tal-Kodiċi tal-Liġijiet tal-Pulizija, għal perijodu ta' mhux anqas minn sentejn iżda mhux aktar minn ħames snin.

56. Dan allura jfisser li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) imponiet piena li mhux biss hija fil-parametri ta' dak li jippreskrivi r-Regolament numru 27(2), iżda hija wkoll piena fil-minimu meta tqis il-parametri hemmhekk preskritti. Għaldaqstant din il-Qorti, ma tistax tinżel taħt din il-piena u l-anqas tista' tiddisturba d-diskrezzjoni tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) f'dan ir-rigward.

Deċide

Għaldaqstant, din il-Qorti qiegħda tiddeċiedi billi tiċħad dan l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata fl-intier tagħha.

Aaron M. Bugeja
Imħallef